

Egeltje Prik

Docentenhandleiding

Inhoud

1	Omschrijving 'Egeltje Prik'	2
2	Lessuggesties bij 'Egeltje Prik'	4
2.1	Vorbereiding	4
2.2	Verwerking	6
2.3	Leerlingenwerkboekje	8
2.4	Liedjes en versjes	8
3	Handleiding voor begeleiders 'Egeltje Prik'	9

Wilhelminaplantsoen 2
1601 LS Enkhuizen
tel: 0228-320 310

E: info@hertenkampenkhuizen.nl

I: www.hertenkampenkhuizen.nl

1. Omschrijving 'Egeltje Prik'

Voor: Onderbouw, groep 1 t/m 4
Wanneer: mei t/m juli
Duur: ca. 1¼ uur (75 minuten)
Locatie: Hertenkamp Enkhuizen
Tijdinvestering in de klas: ca. 1 lesuur

Algemeen

'Egeltje Prik' is een speels zintuiglijk belevingspad. De leerlingen beleven een avontuur in de natuur, waarbij ze hun omgeving met alle zintuigen waarnemen. Spelenderwijs maken ze kennis met geluiden, geuren, kleuren, vormen en materialen in de natuur. Positieve ervaringen dragen bij aan een positieve houding naar de eigen, directe leefomgeving.

Inhoud

Het is herfst en Egeltje Prik bereidt zich voor op zijn winterslaap. De leerlingen gaan samen met Egeltje Prik op pad om een goede overwinterplaats te vinden. Ondertussen komen ze van alles te weten over egels: de groei van jonge tot volwassen egel, de stekels van een egel, het voedsel van de egel en nog veel meer. De egel staat centraal, maar ook de samenhang in de natuur worden uitgelicht, zoals eten en gegeten worden, seizoenen en voedsel-beschikbaarheid, aanpassingen en behoeften van dieren. Door verschillende opdrachten ontdekken de leerlingen van alles over de natuur. Ze ruiken, luisteren, voelen en kijken. Ze gaan Egeltje wegen, luisteren naar hun eigen hartslag en er worden spelletjes gespeeld, zoals (hoe kan het ook anders) Egeltje Prik.

Verloop van de activiteit

De activiteit duurt ca. 1¼ uur en vindt plaats bij Hertenkamp Enkhuizens. De klas wordt door een educatieve medewerker ontvangen. Na een korte inleiding gaat de klas, verdeeld in groepjes met een begeleider, op pad met een plattegrond. Elk groepje start bij een andere "egel" en loopt de route in dezelfde richting en in eigen tempo. Bij elke egel staat een opdrachtkaart met een verhaaltje over Egeltje Prik en een opdracht. De begeleider leest de opdrachtkaart voor. Er zijn 10 egels en dus ook 10 opdrachten. Maar het gaat niet om snelheid: maak liever 7 opdrachten **mét aandacht**, dan 10 zónder. Na ongeveer een uur komen alle groepjes weer terug. We sluiten de activiteit af met een korte nabespreking.

Organisatie

We zetten alles voor de klas klaar. De activiteit wordt zoveel mogelijk door de begeleiders van school uitgevoerd. Er wordt in kleine groepjes (max 8 groepjes) van ca. 4 kinderen gewerkt. Op deze manier blijven alle leerlingen betrokken bij de activiteit.

De speurtocht

De volgende opdrachten komen tijdens de speurtocht aan bod:

- Een winternest maken van herfstbladen
- Gebit en voeten van egel
- Egels kunnen zwemmen, maar kunnen ze ook uit het water weer komen?
- Horen, zien en ruiken
- Hoeveel weegt een egel? Voor de winterslaap moet hij min. 600 gr. wegen
- Een goede plek voor de winterslaap vinden
- Een stekelbol – over de stekels van de egel
- De levenscyclus van de egel
- Wat eten egels?
- Hartslag tijdens de winterslaap

De medewerker van Hertenkamp Enkhuizen:

- zorgt voor veilige randvoorwaarden en duidelijke instructies;
- zorgt dat alle materialen klaar staan;
- zorgt voor de ontvangst en de inleiding/afsluiting.

De leerkracht:

- verdeelt de klas vooraf in groepjes (max. 8 groepjes);
- bereidt de klas op school voor op de activiteit;
- regelt voldoende begeleiding voor de groepjes;
- geeft elke begeleider ruim van tevoren de handleiding voor begeleiders;
- bespreekt de gedragsregels met de kinderen.

Vorbereiding

Het is belangrijk om de kinderen op school al voor te bereiden. Een goede voorbereiding draagt bij aan een maximaal leerresultaat tijdens de activiteit. Voor de inhoudelijke voorbereiding hebben we een aantal lessuggesties voor je verzameld. Uiteraard kunt je zelf meer lesideeën zoeken. Daarnaast vragen wij je om de kinderen voor te bereiden op het werken in (voor hen) een nieuwe situatie buiten school en in een (voor hen) ongewone werkvorm. Bespreek daarvoor met de kinderen de gedragsregels.

- Blijf bij je groepje/begeleider
- Luister goed naar de opdrachten
- Niet schreeuwen en/of rennen
- Blijf op de paden
- Geen bloemen, planten plukken
- Laat dieren met rust, wees zo stil mogelijk om beter te kunnen waarnemen

Aandachtspunt

Het slagen van de activiteit hangt uiteraard mede af van de begeleiding. Ook voor de begeleiders is voorbereiding gewenst. Overhandig daarom aan alle begeleiders ruim van tevoren de "Handleiding voor begeleiders/ouders", die je achter in deze handleiding vindt en ook als aparte download beschikbaar is. Zo weet iedereen wat er gaat gebeuren en wat er precies van hem/haar verwacht wordt.

2. Lessuggesties bij 'Egeltje Prik'

De lessuggesties die je hier vindt, kunt je naar eigen inzicht gebruiken. Er worden zowel lessuggesties gegeven ter voorbereiding als ter verwerking van de activiteit. Naast de aangeboden lessuggesties kunt je enorm veel ideeën op het internet vinden.

2.1 Lessuggesties ter voorbereiding

Werkboekje, liedjes en versjes

U kunt alvast het werkboekje 'Egeltje Prik' gebruiken ter voorbereiding van uw bezoek. Ook is het leuk om de kinderen voorafgaand aan het avonturenpad een liedje of versje over egels te leren. Deze kun je op internet zoeken.

Filmpjes over egels

<https://schooltv.nl/video/egels-op-jacht-naar-nootjes/>

<https://schooltv.nl/video/zien-en-ruiken-als-een-egel-egels-zien-niet-goed-maar-ruiken-beter/>

<https://schooltv.nl/video/egel-op-jacht-lekker-vet-de-winter-in/#q=egel%20winterslaap>

Een kringgesprek

Ter voorbereiding van jullie bezoek kunt je een kringgesprek houden over egels en de herfst. Met onderstaande voorbeeldvragen test je de kennis die de kinderen al hebben en wek je hun nieuwsgierigheid op.

Vraag	Doel van de vraag	Antwoord op de vraag
Wie heeft er wel eens een echte egel gezien?	Interesse wekken.	
Hoe ziet een egel eruit?	Inventarisatie van kennis in de klas.	Stekels, spitse snuit, 4 pootjes en een staart.
Heb je eens een egel overdag gezien? Of Wat doen egels overdag?	Inventarisatie van kennis.	Slapen, ze slapen wel 18 uur per dag verstopt in een beschutte plaats.
Waarom zitten egels over dag op een beschutte plek?	De leerlingen denken na over behoeften van dieren om zich te beschermen.	Daar zijn ze veilig voor vijanden, zoals roofvogels, uilen en honden.
Wat doen egels als ze in gevaar zijn?	De leerlingen denken na over gevaren en verdedigingsmechanisme.	Ze rollen zich op tot een bolletje en zetten hun stekels op.
Waar leven egels?	Inventarisatie van kennis en (evt. nieuwe informatie).	In tuinen en bossen op een beschutte plek onder struiken, bladeren, holle boomstammen of een bos takken.
Wat eten egels?	Leerlingen beseffen dat de dieren in de natuur ook hun eigen menu hebben en maken een deel van het voedsel web	Vooral kleine beestjes, zoals slakken, spinnen, rupsen, regenwormen en kevertjes. Soms eten ze ook noten, bessen, vogeleieren, muizenjongen of kleine kikkertjes.
Zijn mensen blij met een egel in de tuin?	De leerlingen denken na over de voordelen van de mens. De natuur helpt de mens.	Ja, heel blij! Egels eten slakken en rupsen, die anders de groenten en fruit van de tuinder opeten.
Wat doet een egel in de winter?	Leerlingen denken na over welke oplossingen we in de natuur zien om moeilijke periodes te overleven.	Hij houdt een winterslaap.
Kennen jullie andere dieren die een winterslaap houden?	Leerlingen leggen verbanden en herkennen hetzelfde mechanisme van overleven.	Bijvoorbeeld: vleermuis, schildpad, kikker, lieveheersbeestje en andere insecten. Leuk weetje: Van beren wordt gedacht dat ze een winterslaap houden, maar dit is meer een winterrust; de hartslag vertraagt, maar de lichaamstemperatuur blijft constant. Een beer kan ook gemakkelijk wakker worden (gemaakt).
Waarom gaat de egel in de winter slapen?	Leerlingen ontdekken het verband tussen de seizoenen en verschijnselen in de natuur	Het is koud en er is nauwelijks eten te vinden
Waar houden egels hun winterslaap?	Leerlingen beseffen hoe kwetsbaar de egel is.	Een goede beschutte plek (voor zijn winternest).

2.2 Lessuggesties ter verwerking

Tijdens het avonturenpad hebben de kinderen veel beleefd en is er veel geleerd over de natuur en het leven van egels. Ze weten nu waar egels leven, wat egels eten, waar en hoe ze overwinteren, hoe ze een winternest maken en wat egels het hele jaar rond doen. Ze weten ook dat er in de natuur veel te zien, te horen, te ruiken en te voelen is.

Lessuggesties

- In een **kringgesprek** kunnen de leerlingen hun indrukken en opgedane kennis reflecteren.
- U kunt met de leerlingen buiten **onderzoeken** of de omgeving van de school (op en rond het schoolplein) een goede leefomgeving voor een egel is. Waarom wel of niet? Hoe zou de omgeving van de school egelvriendelijker gemaakt kunnen worden? *(Belangrijk is dat de egel voldoende beschutte schuilplaats heeft en dat er weinig verstoring is)*
- U kunt de activiteit afsluiten door de leerlingen zelf een **tekening** te laten maken over iets wat ze tijdens het avonturenpad hebben ontdekt of een egel (van klei) te laten knutselen.

Extra lessuggesties voor groep 3 en 4

Met de leerlingen van groep 3 en 4 kunt je iets dieper op de materie ingaan.

Eten en gegeten worden: de voedselketen

Alle planten en dieren in de natuur zijn van elkaar afhankelijk. Ze hebben elkaar nodig, de één is het voedsel voor de ander. Kleine dieren eten planten, vervolgens worden ze gegeten door grotere dieren en die, op hun beurt, weer door nog grotere. Dode planten, dieren en uitwerpselen worden weer afgebroken tot voedsel voor planten. Probeer samen met de kinderen de voedselketen van de egel samen te stellen. Hoe ver gaat de keten door?

Zoek ook uit hoe elke plant of elk dier uit jullie keten de winter doorbrengt en ontdek de relatie tussen de aanwezigheid van voedsel en de wijze van overwinteren.

De grote egelquiz!

U kunt opgedane kennis van de leerlingen na afloop testen met deze quiz. Hang in de klas of in de gymzaal in een hoek een bordje 'WAAR' op en in een andere hoek een bordje 'NIET WAAR'. Na het lezen van een stelling moeten de leerlingen kiezen of deze WAAR of NIET WAAR is door in de bijbehorende hoek te gaan staan. De leerlingen die het fout hebben, zijn af. De quiz gaat door met de leerlingen die het antwoord goed hebben. De leerlingen die alle antwoorden goed hebben, zijn de winnaars.

STELLINGEN

1. Egels gaan 's nachts op zoek naar eten.	WAAR / NIET WAAR
2. Egels kunnen niet zwemmen en verdrinken als ze in het water vallen.	WAAR / NIET WAAR
3. Egels zijn dol op huisjesslakken.	WAAR / NIET WAAR
4. Egels rollen zich op als er gevaar dreigt.	WAAR / NIET WAAR
5. Egels hebben stekels op hun buik en op hun rug.	WAAR / NIET WAAR
6. Een egelbaby heeft zachte witte stekeltjes op zijn rug.	WAAR / NIET WAAR
7. Egels maken een winternest van wol en stekeltjes.	WAAR / NIET WAAR
8. Egels slapen in de winter gemiddeld 18 uur per dag.	WAAR / NIET WAAR
9. De egel is familie van de mol.	WAAR / NIET WAAR
10. Egeltjes leven graag in rommelige tuinen en bossen.	WAAR / NIET WAAR

De stellingen 1,3,4,6, 9 en 10 zijn WAAR.

Egels kunnen goed zwemmen (stelling 2), hebben geen stekels op hun buik (stelling 5), maken een winternest van bladeren en plantmateriaal (stelling 7) en slapen in de winter de hele dag (stelling 8).

Kunnen de leerlingen zelf nog meer quizvragen bedenken?

Vraag ze om een paar minuten over na te denken of ze een andere vragen over egel kunnen bedenken voor een quiz. De vraag schrijven ze op papier. De vraag moet met WAAR of NIET WAAR beantwoordt kunnen worden.

Nu houden jullie een quiz in de klas (Tip: dit kan ook met 2 groepjes tegen elkaar!)

2.3 Leerlingenwerkboekje

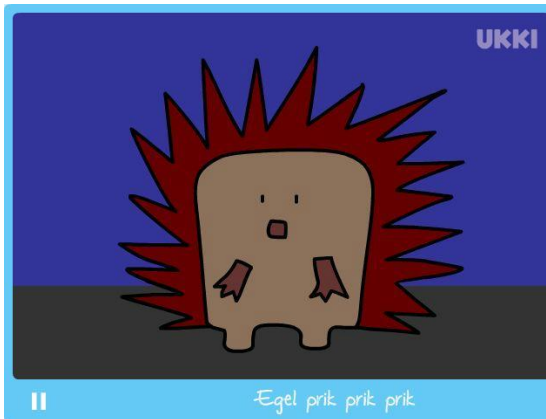
Voor de leerlingen is er een werkboekje samengesteld met puzzels, cijfer- en letterspelletjes. We hebben het werkboekje uitgewerkt op twee niveaus: groep 1/2 en groep 3/4. Je kunt de leerlingen zowel voorafgaand als na afloop van het avonturenpad in het werkboekje laten werken. De pagina's zijn ook als los werkblad te gebruiken. Je kunt het werkboekje o.a. vinden op de website: www.nmewestfriesland.nl.

2.4 Liedjes en versjes

Egel prik prik prik

*Prik, prik, prik ... au, au, au
Egeltje wat doe je nou?
Ik wil lief voor je zijn
Waarom doe jij me pijn?*

*Prik, prik, prik ... au, au, au
Egeltje wat doe je nou?
Wat je toch moet weten
Egels kunnen steken!*

(Beluister dit liedje op:
ukki.eu/liedjes/egel_prik_prik_prik/ of
<https://www.youtube.com/watch?v=AO1NRrMGYUU>

Versje

Een egeltje liep door het bos.
Hij nam kleine stapjes,
want zijn stekels zaten los
Gelukkig vond hij een dokter,
die plakte ze stevig vast.
En van losse stekels
had dat egeltje nooit meer last.

EGELTJE PRIKKEBOL

*Egeltje, egeltje Prikkebol,
kruip maar in je warme hol.
Holletje van gras en mos,
tussen stad en tussen bos.
Nog een geeuw en nog een gaap,
nog een geeuw.....
nog een gaap.....
Egeltje, egeltje Prikkebol,
in zijn warme winterhol,
slaapt zijn warme winterslaap.*

Onder de bomen in het bos ligt een egeltje te slapen.

*Onder de bomen in het bos,
ligt een egeltje, ligt een egeltje.
Onder de bomen in het bos,
ligt een egeltje te slapen.
Soms snurkt hij hard.
Soms snurkt hij zacht.
Hij slaapt overdag
en niet in de nacht
Onder de bomen in het bos,
ligt een egeltje te slapen.*

(Beluister dit liedje op:
www.youtube.com/watch?v=rqd0SFw9Bnk

Raadseltje

Daar onder de bomen
ligt iemand te dromen
Hé wie ben jij ...
met al je stekels op een rij?
(een egel)

3. Handleiding voor begeleiders 'Egeltje Prik'

Bij Hertenkamp Enkhuizen

Fijn dat je met de klas meekomt als begeleider!

'Egeltje Prik' is een speels zintuiglijk belevingspad in en rond de natuurtuin. Onderweg komen de kinderen egels tegen en bij elke egel beleven ze iets bijzonders over het leven van de egel, maar ook over zichzelf. We werken in groepjes van ca. 4 leerlingen met een begeleider. Jullie worden op het plein van Hertenkamp Enkhuizen ontvangen. We gaan in de kring zitten voor de inleiding en instructies. Elk groepje krijgt een startnummer en een plattegrond.

Handig om te weten:

- U begeleidt een groepje kinderen van school.
- Langs het pad staan 10 egels. Bij elke egel hoort een opdracht.
- Elk groepje start bij een andere "egel" en loopt de route in dezelfde richting. Bij elke egel staat een opdrachtkaart met een verhaaltje over Egeltje Prik om voor te lezen. Afhankelijk van het niveau van het groepje kunt je de tekst en de opdracht een beetje aanpassen (iets weglaten of er iets anders bij verzinnen).
- Bij de egels staat een mandje materialen voor de uitvoering van de opdracht.
- Elke groep werkt zelfstandig en in eigen tempo. Het gaat om het beleven en leren en niet om snelheid! Maak liever 7 opdrachten goed, dan alle 10 maar half.

Begeleidingstips

- Laat de kinderen (indien mogelijk) bij elke opdracht zitten en lees de opdracht voor.
- Om de aandacht te vergroten kunt je fluisteren.
- Zorg dat alle kinderen in uw groepje betrokken blijven. *(Bijvoorbeeld door middel van gerichte vragen te stellen aan een kind dat even afgeleid is)*
- Stimuleer de kinderen om veel over hun eigen ervaringen, waarnemingen en bevindingen te vertellen.

Gedragsregels bij De Hertenkamp Enkhuizen

- Bij je groepje/begeleider blijven.
- Goed luisteren naar de opdrachten.
- Niet schreeuwen en/of rennen.
- Op de paden blijven.
- Geen bloemen, planten e.d. plukken.
- Laat dieren met rust, wees zo stil mogelijk om beter te kunnen waarnemen.

Zorg er a.u.b. voor dat de materialen alleen worden gebruikt waar ze voor bedoeld zijn en dat ze ook weer opgeruimd worden.

Veel ontdekking- en belevingsplezier toegewenst!

Voor routebeschrijving en parkeeradvies: <https://www.hertenkampenkhuizen.nl/contact/>